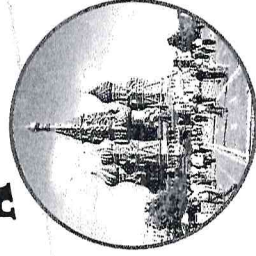

David Šrámek

RUSKÝ
MĚDĚNÝ

RADISERVIS

2000

Ke svému osudnému petrohradskému duelu postupoval Puškin téměř systematicky. Neoblíben u vrchnosti, kočoval z jednoho vyhnanství k druhému. Nudu ubíjel hazardní hrou a našťástí i psaním. V oděském exilu začal psát slavného Evžena Oněgína, kterého dokončil až po letech. Desátou kapitolou dokonce prohrál zprvu v kartách a teprve po dalších kolech primitivní hry „Oko bere“ ji vyhrál zpět.

I život bral jako hru. Nakonec ho omrzelo vyhnanství a nespoutanost. Koncem dvacátých let se chtěl prostě ženit, ne proto, že se zamiloval, ale zamilovával se proto, aby se mohl ženit. Sestavil si dokonce seznam sedmatřiceti možných nevěst, až jeho volba padla v únoru 1829 na šestnáctiletou Natalju Gončarovovou, kterou si vybral na jedinou ze znameňitých moskevských plesů. Světský život s nemilující ženou ale Puškinovi nešel příliš k duhu. Brzy se zapletl do petrohradských intrik. A lehkomyšlně vsadil na duel s francouzským baronem Dantesem. Kulka ho zasáhla do břicha. Rozervaný básník zemřel v bolestech na otravu krve v lednu 1836 ve věku třiceti sedmi let. Pro Rusy ale nezemřel nikdy a snad právě pro jeho rozervanost a nespoutanost, tak blízko potomkům Varjagů s krví fatarsko-mongolských uchvatitelů, ho milují dodnes.

„Den, kdy se narodil ruský básník číslo jedna, slavím jako svátek velice blízkého a drahého člověka,“ vysvětlila mi předsedkyně kroužku puškinovců Valentína Malachovská na slavnostním večeru na počest jeho narození. „Je to mimořádně příjemný den, my všichni Puškina potřebujeme. Dnes tu například jeho básně četli, potomek ruské šlechty v exilu i mladý monarchista, učitel i stoupenec komunistů či liberálů. Strana Puškina je prostě obrovská a jednotná.“

SKANZEN VELKÉHO DUCHA

V jednom z ruských průvodců z dob ne tak dávných jsem se dočetl, že jsou na Rusi místa, kde se jaksi jinak a lépe dýchá díky neviditelnému, avšak všudypřítomnému duchu člověka, bez něhož je nemyslitelné štěstí Ruska i celé planety. Jedná se o V. I. Ulianova-Lenina a o místa, kde pobýval. S trochou „spiritistické lačnosti“ jsem se rozhodl prověřit přítomnost věčného Leninova ducha na místě, kde zemřel – v Leninských Gorkách, a navíc v den, který se ještě před deseti patnácti lety psal i vyslovoval povinně s černým „D“ – 21. ledna. V podvečer toho dne roku 1924 před očima manželky Naděždy Krupské a za přítomnosti desítek lékařů, kteří se ho mamě dvacet minut snažili oživit, paralyzovaný Uljanov ve věku nedožitých 54 let zemřel. Silnice vedoucí do Gorek je skutečně velkokapacitní, širší než hlavní okresa. Parkoviště gigantické. Budova muzea připomíná ošklivé krematorium. U vchodu do mamutího areálu o velikosti deseti tisíc hektarů (viz průvodce Gorká Leninské, vydalo nakladatelství Moskovskij Rabočij, 1985) je tabulka: „Pozor, kabel vysokého napětí!“ U vchodu do budovy vás uvítá milicionář s napráženým samopalem.

Po ránu v pracovní den jsem byl jediným návštěvníkem. Trojici „čínských soudruhů“, jak se vyjádřila průvodkyně Zoja Vladimirovna, nikdo nepočítal, neuměli ruský. Kustodů je sice málo, ale hostů ještě méně, i když prý jejich počet roste, tak jak znovu roste zájem o Lenina. Pro srovnání: v sovětských dobách přijíždělo čtvrt miliónu lidí ročně, nyní sotva třicet osm tisíc.

Hlavní budovu a la krematorium jsem si odmítl prohlédnout, a tak mě Zoja Vladimirovna zavedla do vily, kde Uljanov poslední dva roky žil a pracoval. Po cestě jsem zkušebně několikrát nasál vzduch, „duch Lenina“, pokud tam byl, je cítit po jehličí a tlejícím listí lipové aleje. Poprvé se tu objevil ještě v majitelově těle v roce 1918,

krátce poté, co bolševici usedlost Gorki zkonfiskovali vdově po známém ruském „prvokapitalistovi“ Savovi Morozovovi. Přítel Gorkého, pilný čtenář Marxových a Leninových revolučních děl, se z jejich čteny zbláznil a v roce 1905, rozerván příklonem k bolševismu a „zavrženudným“ vlastním třídním postavením, spáchal sebevraždu. Zinajda Morozovová byla praktičtější. Už v roce 1913 zavedla na statek telefon, vybudovala vodojem, v hladových válečných letech živila široké okolí. Po Leninově převratu skončila v jedné míst-nůstce komunálního bytu spolu se synem a vzpomínkami na buržoazní dobročinnost. Naopak Lenin se usadil v její vile s ústředním topením. Když jeho dělnicko-rolnická ochranka nejprve strhla kotel, rozdělali oheň alespoň v salonu – v krbu. Leč ten byl okrasný. Atrapa neměla komín a dům začal hořet.

Když jsem si takřko udělal zbežný dojem o „duchu Lenina“, zptal jsem také Zoji Vladimirovny na její názor na Iljiče: „Myslím, že byl dosti skromný – v oblékání i ve stravě. Byl ale přitom velice vnímavý a pozorný. Nikdy se nezapomněl zeptat ošetřujících lékařů nebo návštěv, zda se jim dobře bydlí. A miloval zvířátka – psy, kočky, králíky, máme dokonce fotografie, jak se mazlí s kočičkou, něžně dodává moje průvodkyně.“

Na stařičkém telegramu se záhlavím „Předseda Rady lidových komisařů“ čtu: „Čím více antirevolučních živlů a zejména pravoslavných popů revoluční oddílů fyzicky zlikvidují, tím lépe.“ Podpis: Lenin. Ten samý Uljanov, který nechal popravít skutečného úředníka Lenina, na jehož pas před revolucí uprchl z Ruska. Stejný Uljanov, který vyzýval studenty, aby polévali carské policisty kyselinou, a po příchodu k moci vyplácel sto tisíc rublů za každého oběšeného boháče, činovníka, kulaka a popa. Existují dokonce názory, že Lenin měl ve svém sefju schovanou hlavu careviče Alexeje naloženou v lihu. „Takže myslím, že všechny hlavní rysy, jež jsou vlastní lidem, byly vlastní i Leninovi,“ pokračuje Zoja Vladimirovna ve výkladu při prohlídce. Jak kdysi napsal spisovatel Ivan Bunin: „Lenin (...) zpusťošil největší zemi na světě a zabil několik miliónů lidí – a přesto svět je už tak vyšší, že se za blého dne přou: byl dobrodincem lidstva, nebo ne?“

Socha „velkého“ Ulianova je dosud snad ve všech ruských městech